สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
Bureau of Agricultural Commodities Promotion and Management

กลุ่มส่งเสริมแมลงเศรษฐกิจ โทร. 0 2940 6102

การจัดการตัวต่อ...แมลงศัตรูผึ้ง

ต่อ (Genus Vespa) เป็นแมลงที่ดูดกินน้ำหวานจากดอกไม้ เป็นพลังงาน และกินอาหารประเภทเนื้อ ได้แก่แมลงด้วยกันเองและซากสัตว์ เป็นอาหารที่ให้โปรตีน สำหรับพื้นที่การเลี้ยงผึ้งพันธุ์ในประเทศไทย บางแห่งประสบปัญหาต่อ แตน ทำอันตรายผึ้งมากพอสมควรในบางฤดู โดยเฉพาะบริเวณที่ติดต่อกับชายป่าเชิงเขา ที่มีรังต่อชุกชุม รังผึ้งมักจะเสียหายมากในฤดูฝน หรือช่วงระยะเวลาหลังจากฤดูดอกไม้บานเป็นต้นไปจนกระทั่งถึงฤดูหนาว ตัวต่อจะบินวน บริเวณทางเข้า-ออก และจับผึ้งกิน ตัวต่อที่เป็นปัญหามากในการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ ได้แก่ ต่อรัง ต่อหลุม ต่อหัวเสือ สามารถทำลายรังผึ้งที่อ่อนแอได้ทั้งรัง

ลักษณะการทำอันตรายผึ้งของตัวต่อ ตัวต่อจะบินเข้าไปในรังผึ้งที่มีประชากรผึ้งงานค่อนข้างน้อย หรือที่เราเรียกกันว่ารังอ่อน พร้อมกับคอยจับผึ้งงานที่บินเข้า – ออกรัง ตัวต่อจะกัดผึ้งแล้วนำกลับรังต่อ การรุกรานแบบนี้จะทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกระทั่งรังผึ้งรังนั้นๆ อ่อนแอมาก มีประชากรผึ้งงานเหลืออยู่น้อย ฝูงตัวต่อก็จะเข้าไปในรังเพื่อดูดกินน้ำผึ้งและ/หรือกินตัวอ่อน และคาบตัวอ่อนผึ้งกลับรัง รังผึ้งที่ถูกตัวต่อบุกทำลายถึงระยะนี้ ผึ้งมักจะต้องทิ้งรังไปในที่สุด

สำหรับแนวทางปฏิบัติการป้องกันกำจัดตัวต่อไม่ให้มาทำลายรังผึ้ง มีดังนี้

1. พยายามเลือกที่ตั้งลานเลี้ยงผึ้งในอาณาบริเวณที่มีต่อไม่ชุกชุม
2. ควรหาวิธีการจัดการเลี้ยงผึ้งให้มีประชากรผึ้งงานแข็งแรงและมีจำนวนมาก (รังแข็ง) เช่น ยุบรวมรังที่อ่อนแอเข้าด้วยกัน
3. ปิดปากทางเข้ารังให้แคบลง เพื่อช่วยให้ผึ้งป้องกันรังได้ดีขึ้น
4. สำรวจและทำลายรังต่อที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับรังผึ้ง
5. ใช้กับดักล่อตัวต่อที่เข้าไปได้ แต่ออกไม่ได้ โดยใช้สารล่อที่เป็นอาหารและสามารถดึงดูดตัวต่อให้เข้ามาในกับดัก

รังที่มีประชากรผึ้งแข็งแรง
จะออกมาป้องกัน และต่อสู้กับต่อบริเวณหน้ารัง

กับดักตัวต่อของเกาหลีใต้

กับดักตัวต่อแบบง่ายๆ เกษตรกรสามารถทำเองได้ โดยนำขวดน้ำพลาสติกขนาด 1.5 – 2.0 ลิตร มาตัดแล้วสวมปากขวดไว้ด้านล่าง และใช้เทปกาวติดขอบขวด (ดังรูป) แล้วใส่สารล่อตัวต่อ

- ตัดขวดน้ำพลาสติก
- สวมปากขวดไว้ด้านล่าง
- ติดเทปกาว

ใส่สารล่อตัวต่อ

ตัวต่อเข้าทางลูกศรสีน้ำเงิน
และไม่สามารถบินออกมาได้

จากการสืบค้นข้อมูลหลายๆ แหล่ง พบว่าสารล่อตัวต่อมีหลากหลายสูตร ได้แก่

- เศษเนื้อ ผสมน้ำเล็กน้อย : เศษเนื้อควรเป็นเนื้อสด ไม่ผ่านการปรุง เนื้อจะเกิดการเน่าเปื่อย จะเหมาะกับต่อหัวเสือที่กินซากสัตว์และสัตว์เล็กเป็นอาหาร และไม่เป็นที่สนใจของผึ้ง
- น้ำยาล้างจาน ผสมน้ำ : เมื่อตัวต่อเข้าไปในกับดัก สารลื่นจากน้ำยาล้างจานจะจับติดตัวต่อ และทำให้ตัวต่อตาย
- เบียร์ ผสมน้ำและแยมผลไม้ : เบียร์ผสมกับแยมผลไม้จะเกิดการหมัก ทำให้เกิดกลิ่นและดึงดูดตัวต่อเข้าไปในกับดัก
- น้ำตาลผสมน้ำส้มสายชู : กลิ่นน้ำส้มสายชูจะเป็นตัวดึงดูดตัวต่อเข้ามาในกับดัก

การวางกับดัก สามารถแขวนไว้ตามกิ่งไม้ ในบริเวณลานวางรังผึ้ง หรือ วางกับดักไว้ใกล้ๆ รังผึ้ง ห้ามใช้สารเคมีเด็ดขาดเพราะจะเป็นอันตรายต่อผึ้งด้วย

เขียนข่าว ภัทรมาศ พานพุ่ม
ภาพข่าว ภัทรมาศ พานพุ่ม
ตรวจ/ร่าง อรสา เสนีวงศ์ ณ อยุธยา
ข่าวลำดับที่.....59-104 /2559